

"Hem nasıl ki cevâhir-i ferd üzerine esir zerrâtıyla bir kur'ân-ı hikmet yazmak, semâvat sayfaları üzerine yıldızlar ve güneşler mürekkebiyle bir Kur'ân-ı azîm yazmaktan cezalet itibarıyla daha aşağı değildir." izahı?

"Hem nasıl ki cevâhir-i ferd üzerine esir zerreleriyle bir hikmet Kur'ân'ı yazmak, semâvat sayfaları üzerine yıldızlar ve güneşler mürekkebiyle bir Kur'ân-ı azîm yazmaktan cezalet itibarıyla daha aşağı değildir. Öyle de bir arı veya karınca, hilkatçe ağaçtan veya filden aşağı olmadığı gibi, bir çiçek dahi san'atça bir yıldızdan aşağı değildir. Ve hâkezâ, kıyas et."(1)

Gözle görünmeyen ve atomdan daha küçük olan esir denilen bir madde ile, atomun küçük yüzeyine Kur'an'ı yazmak ile yıldızlar ve güneşler büyüklüğündeki harfler ile sema sayfasına aynı Kur'an'ı yazmak arasında sanat ve haşmet noktasından hiç bir fark yoktur. Birisi çok küçük ve ince olduğu için, diğeri ise çok büyük ve haşmetli olduğu için kıymetlidir. Her iki yazmak sanatı da sanatkarını yüceltir ve onun azamet ve haşmetini ilan eder.

Aynı bu misalde olduğu gibi arı, pire ve karınca gibi küçük mahlukatların ağaç, fil ve yıldızlar gibi büyük ve haşmetli sanatlardan değer ve kıymet noktasından aralarında hiçbir fark yoktur. **Pirenin küçük ve ince midesini kim tanzim etmiş ise aynı şekilde güneş sistemini de tanzim eden Odur.** Pirenin midesindeki ince ve latif sanat ile güneş sistemindeki büyük ve haşmetli sanat arasında sadece boyut farkı var; her iki sanat da sanatkarını tarif etme ve büyüklüğünü ilan etme noktasından eşittirler.

Allah'ın sanatları içinde tarif ve tazim etme noktasından küçük büyük, zayıf kuvvetli ayırımı yapılamaz, demektir. Allah bir tohumda ormanı gizlediği gibi ormanı bir tohumda topluyor. Bu da Onun her sanatının ne kadar haşmetli ve mükemmel olduğunu gösteriyor. Biz de Allah'ın sanatlarına bakarken bu nazarla bakmalıyız.

(1) bk. [Lem'alar, Yirmi Dokuzuncu Lem'a'nın Tercümesi.](#)